

Dindɛnye, ajodidoye, olodidoye, akotanuye
(*conte, devinette, proverbe, coutumes*)

Mi se dindɛn loo !

Dindɛn zɔn flinnini gbɔɔn bo va yi jɛ togbosu n̄sunglo atɔn dɛye ji. Ɖokpo nɔ nyi, Zinsu, owego nɔ nyi Zinsya, atɔngɔ bo nɔ nyi Zinsɛ. Ye le oto yetɔn mɛ kakaka bo va hwen, bo su na nyɔnu d̄id̄e. Oto xe mɛ na ye le la, nyɔnuvi d̄okpo gee wɛ le oto la mɛ.

Gbedokpo, Zinsu va yi kan nyɔnuvi la, e bo gbɛ. Ye va le onyi gbɔɔn, Zinsya can mɔ va yi kan nyɔnuvi la, e bo mɔ gbɛ emyɔ can. Azanye mɔ va yi gbɔɔn, Zinsɛ can va yi lɔ oxo na nyɔnuvi la, e bo yi ogbe ni-i. Ye va sɔ azan sɔ d̄o, bo va yi na agban na nyɔnuvi la, bo kplɔ-ɛ do gbɔn va oxwegbe. Zinsu kpodo Zinsya kpo bo nɔ kpɔn ye nɔvyɛ syɛ do ad̄i ji nɔ, d̄o yee lɔ oxo ni-i, e bo gbɛ. Ye do okɛn Zinsɛ kpodo osyɛ kpo. Ye le mɔsinha gbɔɔn, gbedokpo kponu, Zinsu kpodo Zinsya kpo, bla ogbe a do hu nyɔnu la, e mɛ ye ɛmɛ togbosu atɔn laye ba ci otɛn. Xena Zinsɛ se okpa na oxo mɛ la, e fɔn zanmɛ gbedokpo, bo si kpodo osyɛ, bo sɔn yi oto bu mɛ.

Zinsɛ va yi jɛ oxwe do ɛmɛ bu we otomɛ, bo bɛ ogle lilɛ, bo nɔ win kanlinye can nɔ, onu bo nyɔ ni-i nɔ, oto la metɔye, bo nɔ va kpli le ekɔn, ye ba d̄u onu nɔ do okpɔ, a bo le jijwɛ mɛ le ogan d̄ekpekpe mɛ. Zinsɛ we onu bo va jɛ oto la mɛ we xɔlu nyɔnuvi d̄okpo tɔn ji, xɔlu vye bo tun he bo na d̄e Zinsɛ. Xɔlu la bo gbɛ, e bo nyi onu dindɔn na xɔlu la kpodo ovyɛ kpo, a do vɔ oxo la, xɔlu gbɔjwɛ bla ogbe do Zinsɛ wu, a do hu-i, xena Zinsɛ, mɔ se e mɛ, e kplɔ xɔlu vye nyɔnuvi la, sɔ bɔ do osyɛ wu, ye ɛmɛ zɛtɛye bo mɔ jɛ ogbe, bo sɔn yi oto bu mɛ, bo mɔ va yi jɛ oxwe do blɛ. Xena ye va yi jɛ blɛ la, Zinsɛ mɔ jɛ ogle lilɛ ji, bo mɔ nɔ win kanlinye nɔ. Onuye mɔ jɛ nyinyɔ ni-i ji, gbɔɔn e bo va trɔ zun

dakunna dāxo ɔ le oto la mε. Osyε owe laye bo ji n̄sunglo ɔokpo-
ɔokpo ni-i. Xolu xeni le oto xe mε na e le fi la ko ɔo ovi n̄sunglo ti,
onu le na va ɔɔli xolu la ? Emε ti ɔn nyɔ. Mi wε, a do nyɔ emε xeni na va
ɔɔli xolu la, xolu wle onyi etɔn owi cucucu ɔokpo, bo sa azan do okɔ ni-
i, bo sɔ hoyo atɔn sɔ bla do okɔ na onyi la, bo tu-i do oxɔ ɔokpo mε le
ozan mε. Bo dɔn ogan ɔiɔ, gbɔn oto la mε seju. Ye bo yɔ emε zεteye
do va xolu la we oxwegbe. Xolu bo yi oxo bo lɔ tun, na emε ɔe lɔ onu
xeni le oxɔ la mε, emε mε la bε bo na va ɔɔli he, le xolu we okpo ji. Ye
nɔ blε gbɔn ozan do, emε ti ɔn kpewu bo lɔ onu xeni le oxɔ la mε, xolu
tun ye boo trɔ sɔn, a bo trɔ va le onyihinhɔn etɔn. Ye wasi mɔsinha
gbɔn na onyihinhɔn εden. Onyihinhɔn εdenɔ la we ozan mε, xolu vye
nyɔnuvi ɔokpo va yi finto na Zinse, nyɔnuvi la o lo jlo nɔ tun he bo na
ɔe Zinse la. Emε zεteye mɔ va kpli le onyihinhɔn acowegɔ gbe, xolu mɔ
kan oxo ɔokpo la se ke. Otovi jijiye mɔ yi oxo nɔ, ɔe kplɔ ɔe do nɔ,
gbɔn e bo glo, mi wε Zinse, xeni nyi jonɔvi, wε va lɔ tun nyibu owi
cucucu ɔe, bε bo le oxɔ la mε, azan kpodo hoyo atɔn bo le okɔ ni-i, ye
hun ohɔn, bo sɔ onu laye sɔ kpɔn ɔo mɔsinha pεpεpε.

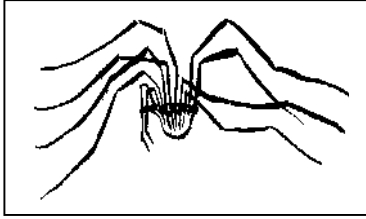
Ye le oto la mε gbɔn, xolu va ku, Zinse xeni nyi jonɔ, bo ɔu xolu le oto
la mε, bo mɔ sɔ xolu vye nyɔnuvi sɔ ɔe do e ji.

Dinden zɔn flinnini, dinden je otamε.

Dinden xe lo ɔe xle mί nɔ tun, tito xena Mawu wasi do εgbεtɔ wu, mi
jan wε nɔ jɔ. Mi wε dɔn, na emεye va site do mίa wu, mί a sɔ do alɔ mε
na Mawu εgbεɔtɔ, a bo kpɔn lena, n̄kɔn yiyi mε etɔn na va ci ɔo.

Onuwlants : HOUNKPE Cyrille

Mi se dinden loo

indɛn zɔn gbɔɔn bo va yi jɛ oyɛ kpodo nɔcwɛvi dɛ
gɛdɛglɛ

voo.

Nɔcwɛvi la nyi ogbenyato, oyɛ bo nɔ nɔ oxwegbe. Na nɔcwɛvi yi ogbe nya gbe gbɔɔn bo hu olan dɛ do gbɔn, bo va mɛ le ozo nu nɔ, oyɛ nɔ tekpo ozo la, a bo lo dido olan la we oju nɔ, na olan la va bi, nɔcwɛvi ba kan ovii dɛ ni-i. Ye le e wu kakaka, oyɛ tun he bo na kplan ogbe nyinya. Nɔcwɛvi yi ogbe, vo e on kplɔ oyɛ do yi kpɔn. E nɔ bo onu gbɔɔn na ozan ma vo, e ba wa lwe a bo sɔn, olan we hwihwen jan we oyɛ nɔ va se nɔ kponu. Nɔcwɛvi nɔ tɔn le ozan mɛ, a bo va yi xɛ otin daxo dɛ ji, a bo wle oxeye le ado yetonye mɛ, a bo va mɛ du. Vo, na e ka xɛ otin la nɔ, e nɔ xo oso do otin la wu, e mɛ, e ba do nyo xixe ni-i, do otin la glo hugan akonnu eton. Na e jɛ ote, e mo nɔ hon oso laye seru, a bo be ye do otin la go.

Gbedokpo, oyɛ va yi be ofin do ogbekpo nɔcwɛviton mɛ, bo tɔn ogbekpo la vide, bo jɛ nɔcwɛvi cico ji. Nɔcwɛvi fon le ozan mɛ, bo so ogbekpo eton so kpla, bo jɛ omɔ, zaande, oyɛ kplɔ-e do, bo kplɔ ofin xeni kon nɔ la do gbɔɔn bo va yi jɛ otin la go, nɔcwɛvi bo lo xo oso etonye nɔ, a do xɛ otin la. Oyɛ bo tun en heen, egbe, mo kpo mo kpo we na nya ogbe la. E kpaca do nɔcwɛvi, e bo kan-e se tun bo le e sɔn le ozan xe mɛ jaa ? Oyɛ tun ni boo kpɔn ogbekpo e tɔn mɛ, nɔcwɛvi so ofin so kpɔn, oxo dɛ lilɔ on mo le. E lo na oyɛ tun ni boo va na heye a bo xo oso laye, a do xɛ otin la, a bo va yi wle oxeye le ado yetonye mɛ. Ye emɛ owe laye xɛ otin la, oyɛ le akpa dokpo, nɔcwɛvi can bo le akpa dokpo na otin la. Oyɛ nɔ do alɔ oxedo yoyoye mɛ, a bo be oxeviye kedɛ, nɔcwɛvi ba do alɔ oxedo xixoye mɛ, a bo wle oxɛ daxo-daxoye. Xena oyɛ on kpewu wle oxɛ daxo dɛ nɔ, adi wle-e, e lo na nɔcwɛvi tun he bo sɔn nɔ, hwexenu na e jɛ ote nɔ, a do sɔn yi oxwegbe, e hon oso laye seru le otin la wu, bo be kon do otin la gunnu, bo sɔn. Nɔcwɛvi xen wle oxɛ daxo-daxoye gbɔɔn akpo bo go, bo ka jɛ ote nɔ ja, e glo, zɔn we e

na zɔn, naɔɔ e na wa, e ci otin ji, zaandɔ oju ɔaxo ɔe be, bo xo-e fyɔn-fyɔn-fyɔn. ŋukɔn can na mɔ yawu ɔe, e mɔ glo. Onu le na va yi na nɔcwɛvi egbe ? E le ble zaandɔ, bo se otu we ogbe gboo, olan ɔe me ye da otu e bo mu nɔ klo-klo-klo gbɔɔn bo va ci otin la we agɔ. Nɔcwɛvi do axwa, bo yɔ ogbenyato la, xena e va otin la gɔ, nɔcwɛvi lo ni-i tun he bo nyɔ ofi xena olan la bo le, vɔ ni boo be oso xeye ni le otin la gɔ ye, a bo xo ye do otin la wu na he a bo je ote gbɔxwe, ogbenyato la wasi ɔi le na e lo ni-i ɔo ha, nɔcwɛvi bo je ote, bo so olan la so xle-e, ogbenyato va yi me olan la, bo kan akpa ɔokpo na nɔcwɛvi, e bo gbɔn va oxwegbe. Gbɔɔn na oye na gbanu do nɔcwɛvi wu, e be odun bo va yi be do ogliyotwe me.

Dinden zɔn flinnini, dinden je otame.

Mi we ɔɔn na oye nɔ do le ogliyotwe me loo.

Onuwlanto : HOUNKPE David

Mi se dinden loo !

Dinden zɔn flinnini bo va yi je xɔlu ɔe ji.

Xɔlu la ɔe nyɔnu fɔtɔn ŋukun ɔokpo.

Le nyɔnu laye me, ɔokpo le,

e bo gbe owan na emyɔ la tanu.

Fɔtɔn gbokpwe laye, e bo yi owan na ye ganji, vɔ, ye eme ti ɔn ji ŋusunglo na xɔlu la, nyɔnusi keɔɔ we ye ji ni-i. Nyɔnu xena xɔlu gbe owan na la ko ji ovi ti le hwe me la nu.

Ye le onyi kaka, nyɔnu me la va yi gomi. Susye ɔokpo can bo le, bo lo win ovun nɔ, ovun la can bo le gomi. Azan va su, ovun la so ovi so ji, onyhinhɔn atɔngɔ gbe etɔn, ovinu je nyɔnu ɔe la wiwa ji, vɔ le saa we

hwenu, oxwegbe wε ye nɔ ji ovi do, na nyɔnu va dʒε ogan xixo mε la mε, nyɔnusi emehyɔnye wε nɔ kpedo e wu, alo susyeye ba kpedo e wu, ye bo nɔ bla ηume na nyɔnu xeni ka ji ovi nɔ la. Gbegbe na xɔlu sye mε la ka ji ovi nɔ, susye xena ovun ji ovi na la, wε va, a do kpedo e wu. Ye le ekɔn gbɔɔn nyɔnu la sɔ ovi sɔ ji, bo do ji ηusunglo atame gbloya, xena susye kpɔn dɔ mɔsinha, e gbε ηume tuntun na nahwe la, bo kɔ ovifε la sɔ yi flen do ogun dε mε, bo do odun, bo va yi kɔ ovunvi etɔn sɔ va do ata mε na nahwe la, bo dε axwa do tun he susye bo ji ovunvi. Agbɔ kpe nyɔnu la, e ɔn nyɔ emε xena e na to oxo mε la na, xɔlu la mε o gbε owan ni-i saa, na dε e na hen dɔ ? E ɔn nyɔ-ε. E gbɔjwε jo oxo la do na Mawu.

Ovifε la le ogun la mε bo lo fan avin nɔ, mama nyɔxɔnɔ dε, bo va yi sɔ kpɔn, bo dε-e tɔn, bo sɔ-ε sɔ sɔn yi oxwegbe, bo kan odo se na le oto la mε gbɔɔn, nyɔnu bo ji ovunvi le xɔlu we oxwegbe, jan wε e va yi se. E nyɔ-ε tun susi ewuhwantɔ dε jan bε bo na do onu mε la te. E trɔ sɔn yi oxwegbe, bo va yi wle obyo na meyevi la nɔ gbɔɔn e bo va hwεn. Xena ovi la hwεn, na e da εgbε nɔ gbɔɔn, agbɔ bo va kpe, e nɔ va yi xlɔn onyi le otin dε gɔ, a bo ke ohan xe :

*« Oxe na yi dɔ li, oxe va yi dɔ otɔxɔlu li loo,
 Oxe na yi dɔ li, xe bo yi dɔ otɔxɔlu li le nugyo daan,
 Otɔxɔlu nɔ hu nyibu na osyeye, a bo hu gbɔgbwε na mɔ
 naye, Naye kan ovi gbɔɔn
 bo va ji ηusunglo dɔkpo,
 Susyeye, bo va yi kɔ mɔ sɔ flen do ogun mε,
 Oxe na yi dɔ li, oxe va yi dɔ otɔxɔlu li loo »*

Emeye se ohan la bo va sɔ to na xɔlu, xɔlu va dɔn ogan dɔdɔ, bo yɔ otovi zeteye va ohɔnnu etɔn, mama nyɔxɔnɔ la can va, kpodo ovi la, xɔlu sɔ oxo sɔ kan se, ye lɔ na ovi la tun ni boo mɔ ji ohan la ke, e ji-i, xɔlu kan se tun bɔ lε ohan mε la sɔn jaa ? Mama nyɔxɔnɔ yi oxo, bo to

oxo gbɔɔn, bo va yi, xɔlu kan oxo osyeye se, nyɔnu xeni do onu la te, sɔ ogbe sɔ yi, xɔlu nya nyɔnu me la tɔn le oxwe etɔn gbe, bo kplɔ ovyɛ le mama nyɔxonɔ si, bo va yi owan na ovino la ganji. Ovi me la le gbɔɔn, bo va dɔli xɔlu le ogakpo etɔn ji.

Dinden ta yɔ, dinden ta zegɛ.

Egbe xe me, na emeye de ofun na we nɔ, jo do na Mawu, e boo na va de ohlɔn do nu we.

Onuwlantɔ : GBAGLI Cyprien

Mi se dinden loo !

Dinden zɔn flinnini, bo va yi je eme daxo Egen kpodo Xove ji. Le saa xixo-xixo, eme daxo Egen we nyi, ogbenyato daxo kpligidi xeni le. E nɔ nya ogbe bada-badatɔn, a bo hu kanlinye nɔ le egbe me, mɔ bo do e wu, e mɔ nɔ tre fencaye gbagbagba, gbɔn ogleto-ogletoye, a bo wle kanlinye nɔ, e bo nɔ do jijwe ni-i tanu. Fenca etɔn laye bo tekpo xove we oxwegbe. Xove ko nɔ wa odan de, e zɔn nyɔ ogle lile gbɔɔn do nyɔ ogbe nyinya can, asa jan we e nɔ di nɔ, a bo lo emeye we oxo nɔ.

Gbedokpo, xove bu otamedo onu xena e na du wu nɔ gbɔɔn, agbo bo kpe-e. E site, bo va yi di asa gbɔn eme daxo Egen we fencaye ji, bo sɔ etye daxo de sɔ kpɔn le fenca de nu, bo de-e, a do va sɔn yi oxwegbe. Kɔ we e tun he a kɔ etye la do okɔgbe kponu, Egen va tɔn, e bo do afɔn odun me lalala, Egen bo je ete ni-i, bo nya-ɛ nɔ ote ma nɔ. Odun la wu we ye le bo lo sɔn nɔ kponu, ogleto de bo sɔ Xove sɔ kpe le odun nu, ogleto ke onu haa, bo tun ele lo jo nɔ ? Xove xeni o lo kan betyɔn de nɔ saa, zɔn gbla, bo dye dome na ogleto, Egen tun he a bo zɔn kpla-ɛ jaa, ogleto myɔ onu etɔn, Egen bo ci aglangɔ ni-i.

Dinden zɔn flinnini, dinden jε otamε.

Mi wε dɔn na xovε nɔ do le dɔmε na εgbεtɔ, a bo wlo dɔmε ni-i nɔ, εgen can bo ci aglangɔ na εgbεtɔ, ye xwlε tε can, e ba mɔ dɔn, ɔo e lo tre kpɔn xovε nɔ.

Onuwlantɔ : Maxime TOSSAVI

Mi se dinden loo !

Dinden zɔn flinnini, bo va yi jε xɔlu ɔe ji, e bo nɔ nyi Adεtεlε.

Xɔlu la ɔo ovi nyɔnuvi ɔokpo, e bo nyɔhywan ganji.

Nyɔnuvi la va hwεn bo su na osu ɔiɔe, vɔ,

na εmε ɔe kpɔn-ε le omɔ ji bo lo oxo ni-i,

e nɔ lo tun ye boo va yi kpɔn hedidaye xɔlu la. Njusunlo s hame nɔ va yi kpɔn xɔlu la do ovyε nyɔnuvi la wu.

Mi wε, gbedokpo xɔlu dɔn ogan ɔiɔe, bo yɔ njusunlo zεtεye seɔu xeni le oto la mε, va hɔnnu etɔn. Bo kan se tun onu ε ka ɔe heviye nɔ jaa, alɔ xeye ni yi jigbe ye, hugan nyi, xɔlu tun e bo nyɔ. He bo le ogbesisɔ, a do sɔ heviye na osu, visu la bo ɔn na onu ti kanjukonu nɔ gbɔxwe a bo ɔe nyɔnu la, vɔ, onu ɔokpo bo le, εmε la bo na lo na he. Njusunlo xeni na yɔ xɔlu we nyikɔ hetεye na he, emyɔ bε bo na ɔe heviye loo, bo ɔo azan na ye do onyihinhɔn acowe gbe, εmε zεtεye bo lekɔ, bo jε xɔlu we nyikɔ kinkan se ji. Ye le e wu gbɔɔn, onyihinhɔn acowegɔ la va va, afɔ bo va sɔgbe le xɔlu we hɔnnu. Xɔlu tun ye boo yɔ nyikɔ la na he a bo se. Hwanjavi ɔekpekpe nɔ yi oxo, a bo yɔ nyikɔ xena e va yi se, xɔlu ba hunhun ota, a bo tun emi bε hεn bo nyi e mε o, εmε bu ba mɔ site a mɔ yɔ nyikɔ, xena emyɔ can va yi se, xɔlu ba tun emi bε hεn bo nyi e

me o. Ye le e ji kakaka, e va drɔn eme atɔn. Eme tantyantɔn yi oxo, bo lo tun :

« O januta xwesɔ bo xo, O januta xwesɔ bo xo, o januta, o januta, o januta, o januta, o januta, O januta xwesɔ bo xo »

Xɔlu hunhun ota bo tun, emi be hen bo nyi e me o. Eme owego yi oxo, bo lo tun :

« Gitenuto gijaɲu, gitenuto gijaɲu, giteɲu, giteɲu, giteɲu, gitenuto gijaɲu »

Xɔlu hunhun ota bo tun emi be hen bo nyi e me o. Eme atɔngɔ yi oxo bo tun :

« Adetele Jan tata tenuto, arubete jan tata tenuto, to-to, to-to-to-to- , adetele jan tata tenuto. »

Xena xɔlu se mɔsinha, e site kpo jijwe kpo, bo va yi kpla asi okɔ na hwanja la, bo kɔ aɗusi we alɔ etɔn do yi oji, bo sɔ ovyɛ sɔ ni-i, bo ma dɔkunu etɔnye do atɔn, bo be akpa dɔkpo na hwanjavi la kpodo ovyɛ, onu ti ko mɔ do va yi hu do ye nɔ.

Dinden sɔn flinnini, dinden je otame.

Dinden xe lo kplan mí nɔ tun, ovitɔ we nɔ yi ogbe, gbɔxwe ye nɔ de ovyɛ, eme de ɔn nɔ kpɔn nyɔnu le toxo me kpɔɲu, a bo de do oxɔ me, na eme etɔnye ɔn yi ogbe.

Onuwlantɔ : GBEMASSE Nicolas

Dinden : Hadwe atɔn deye.

Dinden loo, dinden ni va !

Dindɛn zɔn flinnini gbɔɔn bo va yi jɛ, gomi ɔaxo nɔ, afɔgbɔ nɔ, kpodo ota ɔaxo nɔ kpo ji, klɛwɛtɛtɛ.

Ye ɛmɛ atɔn laye le onyi gbɔɔn, xɔvɛ ɔaxo ɔɛ va tɔn le oto xe mɛ na ye le la. E mi wɛ, gomi ɔaxo nɔ, afɔgbɔ nɔ, kpodo ota ɔaxo nɔ la, va kpli. Ye bo lɔ nɔ tun mɔ, naɔɛ mi na hɛn ɔɔ ? onuɔuɔu ti ɔn le mɔa si, aya ɔɛ ko le ofi ɔɛ na mɔ, mɔa gbɔjwɛ si le oto xe mɛ a bo va yi kan onuɔuɔu do oto bu mɛ, e maɔɛn, mi na ku xovɛ. Ye fɔn nyihɔn nu dɛɛn, bo jɛ omɔ. Ye sɔn nɔ gbɔɔn, o zan bo ka va do nɔ, xovɛ bo ci ye nɔ, kɔmyɔ bo ci ye nɔ. E mi wɛ, ye ɔɛ okɔ kponu, bo kpɔn gbakpyatin ɔɛ daan. Gbakpyaye, bo bya le e ji hɛɛ. Ye do odun bo yi gbakpyatin la kɔn. Xena ye jɛ ote, ye ɛmɛ ti ɔn kan na xe trololo. Gomi ɔaxo nɔ la lɔ na afɔgbɔ nɔ tun ni boo xɛ. Mi wɛ afɔgbɔ nɔ la lɔ tun he bo ɔn kpewu na xɛ, ɔɔ afɔ hetɛye bo na gba sun. Ye tun ota ɔaxo nɔ boo xɛ. Ota ɔaxo nɔ tun he bo ɔn kpewu, ota hetɛye bo na gba va hwɛn. Ye tun gomi ɔaxo nɔ boo xɛ, gomi ɔaxo nɔ tun gomi hetɛye bo na gba wo.

Vɔ xovɛ la bɛ mɛ ka hu ye nɔ. Mi wɛ, ota ɔaxo nɔ va lɔ tun fifi he bo na xɛ. Oxojoxo ota ɔaxo nɔ, xɛ otin la ji. Na e gbɛn gbakpya ɔɛ, gomi ɔaxo nɔ, kpodo afɔgbɔ nɔ kpo ba sɔ ɔu, na e gbɛn ɔɛ, ye ba nɔ sɔ ɔu. Dahwe la le ojigbe, vɔ e ko mɔ se onu kikɛ na hadwe etɔnye nɔ le odo. Mi wɛ e tun he a bo ɔɛ okɔ kpɔn odo, a do kpɔn onu xeni jɔ nɔ. Odo wɛ e na ɔɛ okɔ kpɔn kponu ja, ota bo sun le okɔ nu ni-i geɔu. Xena okɔ flɛ jɛ nyixɔ mɛ, afɔgbɔ nɔ do odun tikla tikla tikla, bo tun : « Ma yi to na deda ! Ma yi to na deda ! » Afɔ etɔn bo sun geɔu. Gomi ɔaxo nɔ la, bo kpɔn onu xeni jɔ laye, bo ko nɔ gbɔɔn gomi etɔn bo wo gboo.

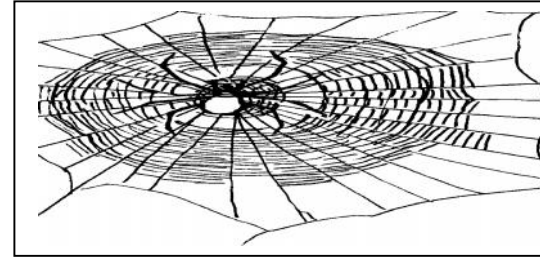
Dindɛn flininin, dindɛn tado.

Onu xeni dɔn na ye do tun ye boo ká mɔ tafu ɛmɛ, a bo ká mɔ ko ɛmɛ, e mi mɛ loo.

Onuwlantɔ : Patrice VIDEGNON

Ojru loo !

Ojru zɔn flinnini gbɔɔn bo va yi jε oye (yεgotwe) ji.

Oye le onyi kakaka, bo ɔo nyɔnu, bo ji ovi, ovi la bo sɔn yi omɔ ji, e ko mɔ nɔ va oxwe, vɔ, bo nɔ ɔo onu ɔodan otɔ gbɔn oxwisinɔye ji. Oye va la na εme xeni va do εwen ni-i gbedokpo tun, na e jε oxwigbe xeni gbɔn nɔ, he bo na sɔ onu bibla ɔe sɔ ɔo εde gblame ni-i, ni a bo va yi sɔ na hevye na he.

Azan va, oye sɔ eɔe sɔ bla do ama me, bo sɔ ɔo εde gblame, oxwisinɔ sɔ oye do agban me, e ko nyɔ-ε, ye sɔ εwen sɔ yi do. Ovi hun ama, otɔ, jan we jε ote do ηume ni-i. E yi jonɔ ni-i nyweɔe. Ozan me do, na ye na do hlɔn onyi, ovi la, la na otɔ tun kɔgbwe me be he bo nɔ ɔo, otɔ kan-ε se nɔ tun εε jɔ jaa. E la na otɔ tun olan ɔe bo le oto la me, bo nɔ va wle εme ye ɔu nɔ le ozan me. Oye tun he bo na hlɔn oxɔ la me, a bo hu olan la. E la mɔsinha, oveye be avin finfan, bo kplɔ vikpeye, bo sɔn yi kɔgbwe me.

Otɔ ɔye oxɔ la me, bo xa ojan la, bo sɔ hlɔn batin la ji ɔi εgbeto ha, bo cɔn avɔ ni-i. Emyɔ ηuto bo va yi be le ohɔngɔ, kpo ohwi, okpo, kanhwan. Ozan jε ofi xena e na jε, olan la va tɔn, oxɔ zeteeye bo hunhun nɔ. Oye bo le ote le ohɔngɔ. Xena olan la hun ohɔn la, e zɔn jε ojan la ji bo kutu-i nɔ, mi we oye can zɔn jε olan la ji, bo gba ota ni-i, bo sɔ-ε sɔ hu.

Oji be oye jijo ji, e hlɔn onyi, bo ɔo awlɔn ganji. ηukɔn va ɔe, oveye fɔn, bo va kpɔn otɔ we ohɔn le tutu, e bo be avin, bo fan kakaka, gbɔxwe otɔ va hun ohɔn ni-i, we ye εme owe laye kpɔn jijwe, ovi la be odun, bo va yi yɔ otogaye kpo εmeye kpo. Ye be agɔ ɔuɔu, ye jε ahanye, ye hu

ogboye, bo be je onu dida ji, di oxwe dāxo de we le oto la me ha. Emeye lo xo onu nɔ, bo du owe nɔ, we oye tun he bo na kido, oye kakaḍi ni-i tun eme de bo on nɔ wa mɔsinha le bwe, e gbe bo be odo kiki.

« Kolo, o na kpewu we !   Kolo, koto fli gba ! »

Odo la me e ki kaka, na va tun koto fli gba kponu, bo va yi kpon ede le ofi xena e do ewen do na oxwisingye. Oye kpla asi ota, bo be avin, bo mo je omɔ gbigbo na oxwisingye ji, a mo dodo ewen bu. Mɔsinha we e va bla ede do ama me kaka bo du azan, we eme ti on ko-e le ede gblame.

Dinden flinnini, dinden ta me loo.

Okplan yiyi

Na mi le oha me, bo wa onu de nɔ na ye to ogbe mi, se ye nɔ se. Na oye do se oye we gbetɔ we, e na du ago kpo emeye, a bo mo yi ajo le xolu si.

Onuwlanto : LOKOSSOU Paulin

Saxwe we akotan wiwa deye

Nyɔnu didede we afo

Le saa we hwenu, na nusunglo ka de nyɔnu nɔ, emyo nuto hen na va yi kan nyɔnu la. Ovitɔ we nɔ va yi kan nyɔnu na oye nusunglo, le hwexenu na nyɔnu la le ovii gbɔɔn. Na nyɔnu la va hwen, nusunglo la we emeye na va yi nyɔnu la we emeye de. Na ye yi ye, ye bo do ogbe vɔ, ovitɔ la nɔ lo tun he bo kan esinduntɔ nɔ, nyɔnu la we emeye ba tun heye bo se oxo etɔn, ye ni boo va sɔn, na heye o lo do de, ye boo na se. Nusunglo la we emeye ba lekɔ, a bo sɔn. Nyɔnu la we emeye ba va xlon onyi, a bo lo, na tagba de on le, ye na va yo, dahwe xeni va lo nyɔnu

ḍiḍe we oxo la, a bo ḍo ogbe ni-i, ye ba sɔ azan sɔ ḍo, a bo va yi na agban, e me godo ye ba va yi kplɔ nyɔnu la, gbɔn va oxwegbe.

Onuwlants Brigitte CAKPO

Lena ḡusunglo nɔ be nyɔnu ḍiḍe we zɔnlin ḍo

Le saa xixo-xixo, le saxwe we ofi ḍeye, gbɔxwe na ḡusunglo ḍe na ḍe nyɔnu, e ɔn ḍo na nyi vikpevi, e ḍo na nyi mehyɔn xeni nɔ wa odan nyweḍe, a bo nɔ ḍo sisi na oto, onɔ, kpodo eme etɔn gbokpwe zete ye seju, a bo nɔ wa ogledan kpodo odan bubuye nyweḍe kpodo oto. Na e mɔ do ḍo oxwe ḍekpekpe can, emyɔ ḡutɔ ɔn ḍo ece bo na va yi kan nyɔnu ḍe gbede kpɔn tun he bo ka ḍe nɔ.

Hwexenu na ovitɔ la va kpɔn tun heviye bo hwɛn na nyɔnu ḍiḍe, oto la ḡutɔ we na kan nyɔnu xeni je ni-i. Na e kan nɔ gbɔɔn bo va yi kpɔn nyɔnuvi ḍe le oxwe ḍe gbe, e bo jɛju ni-i, e na kpɔn azan me, a bo va nyɔnuvi la tɔḍaxwa alo tɔkpe ḍe kɔn, a bo va yi ḍe oxo la ni-i. E me godo nyɔnuvi la tɔḍaxwa nɔ va yi vitɔ la ḡutɔ kɔn, a bo va yi fin oto na ye tun, eme lele bo lo jlo nɔ tun ovyɛ ḡusunglo a ḍe ovyɛ nyɔnusi loo. Na nyɔnuvi la oto yi ogbe, e na yɔ ḡusunglo la we emeye, a bo ḍo ogbe na ye, ye ba ḍo azan ḍokpo, azan me la ji, ḡusunglo la we emeye na va, a bo do va byɔ nyɔnu la.

Hwexenu na azan xena ye ḍo la lo tekpo nɔ, nyɔnuvi la we emeye na kan odo se na hwanjavi la nyweḍe, a do nyɔ egbe xena e nɔ azan. Na ye va va, ye bo na ye okpo, bo do ogbe na ye vɔ, ḡusunglo la, oto na do olo xe : « Oma ḍatɔ we ko kan nɔ, bo do va mia xwe, na e nyi tun mi ḍo oma ḍatɔ, mi ba sɔ na-a, na ni a va ḍa oma na-a le oxwe te ye gbe ...»

Nyɔnuvi la we emeye ba ḍo e wu tun : « Ovi miatɔn nyɔnuvi ḡukɔ le mi lo kan nɔ ? ». Hwemenu, ḡusunglo la oto ba yɔ nyɔnuvi xe we oxo na e o va yi lo na tɔḍaxwa la saa, we nyikɔ. E me godo, na oxo ḍe le nyɔnu la we emeye si, ye ba lo. Na ye lo gbɔɔn na, nyɔnuvi la we emeye va yi ogbe tun

heye vye bo na va de eme xeye ni va byo nyonu laye we ovi, be yee na so onu xena ye no do byo nyonu a bo so na. Onu me laye we na hun omu na nyonu dide we afu dide gbokpweye. Na ye kpa nyonu bibyo we onu laye, nusunglo la oto na do azan dokpo na nyonuvi la e ba do va da onu na ye le oxwegbe, eme xeni ka va nyi osuto no le swe, ba do kpon lena nyonuvi la nyo onu dida do.

Nyonuvi la ba va yi le azan la ji, a bo no oxwe la gbe, a bo da onu na ye nywede. Gbegbe xena e na va son, we dahwe la na lo na ovyo tun nyonuvi xeni va no ye kon la, be e bo ka va de no. Xena nusunglo la se nyonu dide we tito xena oto lo wasi no la, e na kpon azan me, a bo byo ogbe oto, a do va yi nyonu la we oxwegbe. E mo no do yi oxwe la gbe saa na onu bu can, yiyi eton xe la we na nyi tantyan xena e na yi do nyonu dide wu. Gboxwe e na son, oto na de adanuye ni-i do lena eme xeni ka va nyi ovisu no, no zon do le sito we oxwegbe. Na e no ble gboun bo ka va son no, e na byo tun nyonuvi la ni boo va yi do he do omu ji, e me la we na nyi tantyan na ye eme owe laye na do ke onu do nyonu dide wu. Be son gbegbe me, ye dye agosiso we zonlin zinzon me gboun do yi azan xe ji na, nusunglo la we emeye na va na agban, a bo do va kplu nyonu la so yi na nusunglo la.

Le agosiso we ogan xixo la me, ye na no yo nusunglo la, e ba no va yi le ogle na sito, a bo mo wa odan bubuye kpo-e, ye ba do kpon lena hwanja la no wa odan do, a bo nyo-e tun swe godo, e bo na va wle obyo na heye vye nywede. Nyonuvi la can na no va yi kan suto we emeye kpon, vo e on do na yi onyihinhongbe-onyihinhongbe. Na e kpon azan me bo va yi kan ye kpon, ye na no de owan yiyi yeton so xle-e dogbon onu nina susu me.

Lena nyonu dide we afu no zon do le saxwe we ofi deye, e mi me loo.

Onuwlantu : Godefroy SOSSOU

Ajo dido le saxwegbe me

- Dahwe de le xome, egen eton bo ton je gaji. Dahwe nuku le ?

- Onu flε jε okpa godo ma nyo sisɔ. Onu ηuko ιε ?
- Ovisu gigla ze okpa a do yi sino we oxwegbe. Ovisu ηuko ιε ?

Onuwlanta : Brigitte CAKPO

- Ogbenyatɔye yi hɔntun, bo hu olan daxo de, kiko do gbɔn va oxwegbe bo glo, ehun olan la tɔn jan we ye hen do gbɔn. Olan ηuko ιε ?
- Otin takpwe le nugyo bo ke yehwe. Otin takpwe ηuko ιε ?
- Nyɔnuvi de le, na e jε onyi, e nɔ wo ηukɔnnu gboo. Na de ye nɔ yo nyɔnuvi la ?
- Otin de le nugyo bo gaga hugan ogetɔ. Otin ηuko ιε ?

Onuwlanta : HOUNKPE Cyrille

- Nahwe de le, na e le gomi, εμε zεteye nɔ le jijwe me, vɔ na e ji ovi, ye nɔ be avin seru. Nahwe ηuko ιε ?
- Emeye we oxu nɔ le lanme na ye, vɔ mɔ teye bo nɔ cɔn gbaza teye ji. Onu ιε ko nyi ?
- Otin de le, na ye ka xe-ε nɔ, ye nɔ jε ote, vɔ, na ye ka jε ote sɔn ji ye nɔ, ye nɔ yi jigbe nɔ. Onu ιε ko nyi ?
- Olan de le, bo nɔ zɔn afɔ ene ji le kekle, ogan weve me, e nɔ zɔn afɔ owe ji, hwedo, e nɔ zɔn afɔ atɔn ji. Olan ηuko ιε ?
- Oto de le. Le oto la me, otovi laye nɔ do awu owe pepepe, vɔ xɔlu la bo nɔ do awu ove cεcεcε, oto ηuko ιε ?
- Emε de le, e bo nɔ wu εgen gbɔxwe a wu a du. Onu ιε ?

- Ovinɔ ɔe le, vikpe etɔn zeteɣe ɔo na ku senɔ gbɔxwe emɔ ɔuto a va ku. Vo na ovi ɔe na ku, e ɔo na klu eɔe gbɔn goto na onɔ la gbɔxwe. Ovinɔ ɔuko le ?
- Ku we e nɔ ku gbɔxwe a va nɔ ege, naɔe ye nɔ yo nyiko etɔn ?

Onuwlantɔ : Godefroy SOSSOU

- Miatɔ ɔaxo tun otin ɔokpo ote bo do gba oxɔ. Otin ɔuko le ?
- Mi yi oxwe ɔe gbe, bo lo se jɛtun jije nɔ, vo, emɛ ti ko le oxwe la gbe. Oxwe ɔuko le ?
- Sɔja kanweko ɔeye le, bo nɔ sɔ akpakan ɔokpo gee sɔ bla. Naɔe le ye nɔ yo sɔja laye ?
- Nahwe ɔe le, na e gbɔn nɔ ovi ji gbe, e nɔ ji ovi sandi ɔokpo ota atɔn. Nahwe ɔuko le ?

Onuwlantɔ : HOUNKPE David

- Kanlin ɔe le, na e xlon onyi, e nɔ yi oji hugan na e le ote. Olan ɔuko le ?
- Mí hu olan ɔe, bo sɔ ɔovi etɔn bo do bla-ε. Ofɛn ɔuko le ?

Onuwlantɔ : Cyprien GBAGLI

- Okpo ɔe le, emɛ ti ɔn nɔ xlon okpo la ji. Okpo ɔuko le ?

Onuwlantɔ : Maxime TOSSAVI

- Otin ɔe le, na otɔ afɔ-ε, ye nɔ je onyi gbloya. Otin ɔuko le ?

- Míadagbwa dẹye le, na o fɔn kẹkẹ bo do ogbe na ye, ye ba bɔnu, seju, vɔ na e jẹ hwedo, ye ba yi ogbe na we. Míatagbwa ɲukọye le ?

Onuwlanto : LOKOSSOU Paulin

Olo dido le saxwegbe me

- Afɔ dɔkpo nɔ ɔn do odun
- Afɔkpa gbigboye we afɔkpa citɔye nɔ do
- Agbɔxodotɔ we nɔ kpɔn onu xeni lo kan nɔ
- Ekpen xena ye da kpodo adi kpo, ɔn nɔ yawu hu oxe
- Emẹ dẹ ɔn nɔ do oje emẹ bu we ogbodesin me
- Emẹ dẹ ɔn nɔ kan ofi xena odan sɔn se, gbɔxwe nɔ hu-i
- Hwexenu na onu te gogo ji na emẹ, we ye nɔ nyo odan xeni nɔ wasi saa
- Januta xeni le hɔntun bo do axwa nɔ, xove we na ci-i
- Jɛhɔn xeni xo nɔ we onu we ye nɔ sɔ
- Ká mɔ jla odan xena o hu, gbokpweye lo cɔ we nɔ

Onuwlanto : Brigitte CAKPO

- Ahan nɔ syc emẹ hugan esin
- Azin ɔn nɔ du owe le ekpen me
- E nyo hwyan, e nyo hwyan, oxo we nɔ nɔ e wu
- Emẹ xeni lo syc le otɔ me nɔ, onu zete ye we e nɔ wle nɔ. E mɔ do kpɔn odan can.

- Hu ohla gbaxwe, a sa gbaza eton
- Hunma-hunma, dome si we e le
- Ka ni wa we, vivi we e no be son
- Lena cica le we sukuluviye no no
- Ma nu, ma nu, na ozen la on gba, esin la na kunhun
- Na ohon on le hunhun, e na le tutu
- Na ovun mo do gbo no can, ohun na va yi
- Nyiko no yi omo ji hugan eme nuto
- Nacwewi on no je abi do amyogba
- Ogbogun, okan gungun, na ogbo on ku, okan we no gbo
- Oji on fa na oxe de no
- Onu xena nukunsin kpon zeteje, hen onu no lo
- Onudwe kanto we no kpon onu
- So na-a ma du, adonno si we e le
- Onu xena ye on kan ka du no, ye on do ami e ji.

Onuwlanto : Godefroy SOSSOU

- Ye on no nya oxwe goklo gbakon a bo wen afo
- Eme nuto on no yi jonon na ede
- Eme xeni le nuzon we no ve winwin
- Kpikpa on no hu dindon

- Ko o we gbɔxwe na obya va tɔn

Onuwlantɔ : HOUNKPE Cyrille

- Ɛhun le lanmɛ na gbɛtɔ, ganke ye bo nɔ tun otan we.
- Ofi xena ye su te wɛ ye nɔ sɔ onu sɔ kpla do
- Ɛmɛ xeni tɔn ta otɔ tɔn dɔ na zun olo.
- Onu xena ye tɔn nɔ dɔ, ye tɔn nɔ sɔ adu do ma-ɛ.
- Ovi xeni na ba otɔ we ohlɔn, alɔ wɛ nɔ syɛnxu do ohwitin wu ni-i.
- Ovi xeni tun he naye bo tɔn dɔ awlɔn nɔ, emyɔ can tɔn dɔ nɔ.
- Ogle xe nu na ye yi okɛn do, lɛ wɛ ye nɔ lɛ.

Onuwlantɔ : Patrice VIDEGNON

- Ta wɛ ovi nɔ ta gbɔxwe nɔ zɔn zɔnlin
- Ye tɔn nɔ gbɔn kplaxo wu, a bo do va yi si ɛde.
- Ovi tɔn nɔ yi nukanmɛ do ata ji na ɛmɛ, na ye nɔ sɔ ohwi do kra-ɛ
- Jonɔ tɔn nɔ nya ogbɔ le ote kɔn
- Ovi xeni nɔ alɔ kiklɔ wɛ nɔ dɔ onu kpo ɛmɛhyɔn
- Tɛkpla lulunɔ wɛ nɔ xo do awya lulunɔ
- Ovun xeni jɛ ma tɔn mɔ nɔ nɔ xwetɔ
- Ota xeni le ɛgbɛ wɛ nɔ ji ojɔ

Onuwlantɔ : GBAGLI Cyprien

- E vɛ le ɛmɛ wu kaka, wɛ nyi lilɔ diin
- Olo we nɔnya wɛ nyi ovɛ we nɔnya

Onuwlantɔ : Maxime TOSSAVI

- Oso maxwe, onu e nɔ hɛngu le ɛmɛ wu.

- Onu xena o nɔ wa kpo ɛmɛ, wɛ ye na wa kpo we

Onuwlantɔ : LOKOSSOU Paulin

- Ovi xeni ɔn nɔ tɔn yi ofi dɛ wɛ nɔ lɔ tun, henaye we ɲutɔnu jan bɛ bo nɔ vivi.
- Ɛmɛhyɔn xeni le onyi xinlɔn, nɔ kpɔn dindyɔnnu hugan hwanjavi xeni le ote.

Onuwlantɔ : GBEMASSE Nicolas